

Holovko B. Yu. The structure of the criminal proceedings and its significance for the prosecutor's criminal procedural activity (by the example of the stage of conclusion of the pre-trial investigation)

The article is focused on the characteristics of the structure of criminal proceedings and the clarification of its significance for the prosecutor's criminal procedural activity, by the example of the stage of the conclusion of the pre-trial investigation. The author has supported the point of view regarding the appropriateness to allocate stages and their phases, procedural actions and procedural acts in the structure of criminal proceedings. It has been proved that a detailed analysis of the structure of criminal proceedings, the structure of the pre-trial investigation, the content and essence of its stages is one of the directions of the formation of both theoretical and practical grounds for increasing the efficiency and effectiveness of supervisory activities of a prosecutor within criminal proceedings. It has been substantiated that according to its features (tasks, range of participants, procedural means for accomplishing activities, procedural form, character of procedural actions, summary procedural decisions) the conclusion of the pre-trial investigation serves as its structural component in the form of an independent stage, which is embodied in a special procedure of procedural activity of the participants in criminal proceedings at this stage, the content of which is determined by the actual and legal grounds for the adoption of a final procedural decision at this stage. It has been noted that the establishment of the state of implementation and analysis of the characteristic features of the stage' phase or the stage in general (tasks, range of participants, procedural means of activities, the specifics of the procedural form, the nature of procedural actions, the final procedural decisions) by a prosecutor in a particular criminal proceeding contributes to the improvement of the efficiency of the implementation of the obligations imposed on him within criminal proceedings of the functions of supervising the observance of laws during the pre-trial investigation.

Keywords: criminal proceedings, structure of criminal proceedings, prosecutor's supervision.

УДК 343.34

В. В. Голубош,

*здобувач наукового ступеня доктора філософії
(кандидата юридичних наук) наукової лабораторії
з проблем досудового розслідування навчально-наукового
інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)*

ГЕНЕЗА КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ, ПРЕДМЕТОМ ЯКИХ Є ЗБРОЯ, БОЙОВІ ПРИПАСИ, ВИБУХОВІ РЕЧОВИНИ ТА ВИБУХОВІ ПРИСТРОЇ

Розкрито особливості історичного процесу розвитку кримінальної відповідальності за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої. Виділено такі ключові періоди розвитку: а) формування злочинів проти громадської безпеки в їх

сучасному розумінні як кримінально караніх діянь; б) законодавче закріплення норм про відповідальність за вчинення злочинів цієї групи; в) соціалістичний період кримінальної відповідальності та її вдосконалення; г) сучасний період, орієнтований на міжнародну інтеграцію та адаптацію до норм міжнародного права.

Ключові слова: злочини проти громадської безпеки, предмет злочинів, зброя, бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої.

Постановка проблеми. Розгляд будь-якої кримінально-правової проблематики, тим паче тієї, що передбачає відповідальність за суспільно небезпечні діяння, буде неповним і незавершеним без з'ясування її історичних передумов. Аналіз історичного розвитку кримінальної відповідальності за суспільно небезпечні діяння дає можливість встановити соціальну сутність таких злочинів, виокремити етапи їх генези та збагатити наукове дослідження історично-правовими висновками. Тому **метою** статті є з'ясування особливостей розвитку кримінальної відповідальності за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої.

Стан дослідження. Злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, та їх генезу досліджували такі науковці, як Л. М. Демидова, К. Ю. Гаврилова, В. Ф. Кириченко, О. П. Литвин, В. Д. Малков, Т. М. Приходько, В. І. Рибачук, В. А. Робак, О. М. Сарнавський, В. Л. Соколовський, В. П. Тихий, П. А. Фріс, М. І. Хавронюк та ін.

Виклад основного матеріалу. Розвиток вітчизняного законодавства про кримінальну відповідальність пов'язаний зі створенням і дією різних нормативно-правових актів – Руської Правди, Статутів Князівства Литовського, Прав та установ Малоросії, Кримінальних кодексів УРСР 1922, 1927 і 1960 років [1, с. 52–58]. Зазначені документи містили норми права, за допомогою яких здійснювалося регулювання суспільних відносин, у тому числі кримінально-правових. Дослідження цих законодавчих актів дасть можливість сформулювати уявлення про ретроспективний процес регулювання суспільних відносин, які є предметом нашої статті, на різних історичних етапах існування України, відслідкувати позитивні та негативні зміни кримінального законодавства, яких воно зазнало в процесі генези, а також акцентувати увагу на тому, від яких положень КК України необхідно відмовитись, а на які варто звернути увагу в майбутньому.

Кримінальне право існує з найдавніших часів, воно виникло ще до утворення Київської Русі, коли звичаєве право стало регулятором суспільних відносин. Звичаєве право не мало писаної форми, виражалося усно й існувало у свідомості людей. Тому стверджувати, що у звичаєвому праві існували суспільно небезпечні діяння проти громадської безпеки (в сучасному розумінні), ми не будемо.

Основними джерелами правової системи Київської Русі були договори з Візантією, князівське законодавство, канонічне (церковне)

законодавство, Руська Правда [2, с. 73], а також рецепційоване візантійське право [3, с. 18]. Наприклад, у Руській Правді була наведена класифікація злочинів за їх родовим об'єктом, в якій на увагу заслуговує незаконне користування чужим майном і привласнення зброї [2, с. 87]. Ми маємо підстави вважати, що діяння подібного роду є прообразами сучасних ст. 262 «Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем» та ст. 263 «Незаконне поводження зі зброєю» КК України. Отже, деякі злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, відомі ще з часів Київської Русі, вони стосувались, як ми з'ясували, незаконного заволодіння та незаконного поводження зі зброєю [4, с. 45].

Положення Руської Правди знайшли своє відображення в Судебнику 1468 р. та Литовських статутах, що діяли на землях України в період Галицько-Волинської та Литовсько-Руської держав, а також у період Речі Посполитої [5, с. 50]. Однак система злочинів у Галицько-Волинській і Литовсько-Руській державах була складніша, ніж у попередньому історичному періоді. Серед відповідальності за так звані військові злочини передбачалася відповідальність за продаж і вивіз до ворожих країн зброї [2, с. 151], тобто ми можемо констатувати, що збут та перевезення зброї (в сучасному розумінні відповідно до положень ст. 263 КК України) вважалися кримінально караними діяннями.

Наступні законодавчі акти (Судебник 1497 р., Судебник 1550 р., Литовський статут 1588 р.) передбачали відповідальність за досить широкий спектр злочинів, які залежно від особливостей об'єкта подіялися на декілька видів. Щодо злочинів проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, то тут нових положень не з'явилося.

Після Люблінської унії 1569 р. на українських землях продовжував діяти Другий Литовський статут 1566 р. Натомість Третій Литовський статут 1588 р. містив досконалі на той час норми державного, адміністративного, цивільного та кримінального права [2, с. 184].

Надзвичайно важливим періодом в історії України є існування козацької держави – Гетьманщини. У Запорізькій Січі існувала власна правова система, побудована на нормах звичаєвого права. Через те, що писаних законів на Січі не існувало, а положення Литовських статутів козаками не визнавалися, виникають труднощі в розкритті змісту злочинів. Як свідчать наукові публікації, злочинами у Запорізькій Січі вважалися діяння, які посягали на військово-політичні, соціальні, моральні та економічні основи січової громади, завдавали шкоди життю, здоров'ю, честі та гідності особи. Чіткої класифікації злочинів за об'єктом посягання або будь-яким іншим критерієм не існувало [6, с. 248]. Особливістю цього періоду розвитку законодавства України було спрощення системи злочинів. Вони

поділялися на державні, проти православної віри, військові, службові, проти порядку управління та суду, проти особи, майнові, проти моралі [7, с. 162].

«Права, за якими судиться малоросійський народ» (1743 р.) – це документ, що охоплював норми не лише кримінального права, а й цивільного та адміністративного, чим викликав незручності в користуванні, адже був громіздким. Його положення передбачали також кримінальну відповідальність за злочини проти держави, серед яких нас цікавить вивезення до ворога зброї [2, с. 283].

Серед норм, що містилися в Уложенні про покарання кримінальні та виправні 1845 р., особливої уваги заслуговує 7 відділення «Про протизаконне вироблення та зберігання зброї або пороху та інших порушень, для забезпечення правил обережності, ухвалених особою безпекою» 8 розділу «Про злочини проти громадського благоустрою та благочиння» глави «Про порушення громадського спокою, порядку». Положення цього нормативно-правового акта передбачали відповідальність за кілька злочинів, пов'язаних з незаконним обігом предметів підвищеної небезпеки. Так, злочином визнавалося незаконне виготовлення зброї, пороху, інших вогнепальних речовин, бомб, гранат чи інших артилерійських боеприпасів (ст. 1241), вироблення або зберігання зазначених речовин і предметів з метою, що загрожує державній безпеці або спокою (ст. 1243), зберігання, придбання та продаж вибухових речовин власниками складів за умови, що ці дії не були дозволені відповідними органами (ст. 986-3). Підвищувалася відповідальність за зберігання вибухових речовин особами, які мають на це дозвіл, за межами спеціальних складів або навіть на них у випадках, коли вказані предмети не пройшли відповідну перевірку чи зберігаються в недозволеній кількості.

В Уставі про попередження злочинів (1876 р.) установлювалася відповідальність за недотримання заходів безпеки під час зберігання та перевезення пороху, а також під час утримання складів вибухових речовин, під час придбання, доставки, зберігання та реалізації цих речовин, за таємне готування та виготовлення без особливого дозволу вогнепальних речовин, а також за їх зберігання (окрім пороху) [8, с. 16–17].

З усіх законів і підзаконних нормативно-правових актів, які діяли на території сучасної України, лише один передбачав відповідальність за вчинення злочинів – Уложення про покарання (1885 р.). Цей документ був надбанням царської Росії, але за відсутності власної законодавчої кримінально-правової бази керівництва Української Центральної Ради, Гетьманату, а згодом і Директорії керувалися саме цим Уложенням [5, с. 58].

Соціально-політична обстановка кінця XIX – початку XX століття знайшла відображення в нормах закону про кримінальну відповідальність. У ньому передбачалася кримінальна відповідальність за виготовлення, придбання, носіння та збут без належного дозволу вибухових

речовин або снарядів (ст. 987-1 Уложення). Крім того, злочином визнавалося постачання «шайкам» зброї [9, с. 18].

Україна продовжувала залишатися частиною Російської імперії, тому змушена була керуватися нормами дореволюційного кримінального законодавства – Кримінального уложення 1903 р. і Військово-кримінального статуту. Варто відзначити, що в структурі Особливої частини Кримінального уложення 1903 р. містилася глава 9 «Про порушення постанов про захист громадської та особистої безпеки» [10, с. 37], що свідчить про початок кримінально-правової охорони громадської безпеки.

У 1917–1921 рр., які вважаються періодом українського державотворення, широкого застосування набули норми кримінального законодавства Російської імперії. Така ситуація обумовлювалась умовами військового часу та громадянської війни, коли зусилля влади не були спрямовані на розвиток кримінального законодавства. Загалом період з 1917 р. до кінця 1930-х років ХХ ст. вважається періодом занепаду наукових поглядів. Саме тоді на території сучасної України крім основних законів про кримінальну відповідальність діяли суміжні з ними законодавчі та нормативно-правові акти, що вносили незрозумілість і двозначність у регулювання суспільних відносин. Чинності набрав закон, який давав право використовувати на території України всі закони, в тому числі закон про кримінальну відповідальність, Російської імперії, які не суперечили проголошеним Універсалами Української Центральної Ради принципам, не були скасовані або змінені чинною в Україні владою [11, с. 8].

Після встановлення на території України радянської влади доктрина кримінального права зазнала радикальних змін, адже були окреслені її нові перспективи та прерогативи розвитку. Крім того, законної сили набрали багато нормативно-правових актів, які часто суперечили один одному. За даними П. К. Кривошеїна, напередодні революції 1917 р. в державі основними джерелами кримінального права були Сільськосудовий статут (1839 р.), Уложення про покарання кримінальні і виправні (1845 р.), Статут про покарання, які накладались мировими суддями (1864 р.), Статут державних управлінь, Військовий (1868 р.) і Морський (1875 р.) статuti про покарання, Тимчасові правила про покарання, що накладались волосним судом, Статут про виселених, Статут про утримуваних під вартою, Статут духовних Консісторій, Статут про попередження і відвернення злочинів, Уголовне уложення (1903 р.) тощо [12, с. 57].

Після подій 1917 р., які істотно вплинули і на кримінальне законодавство, основним його джерелом стали «Руководящие начала по уголовному праву РСФСР» (1919 р.). Незважаючи на те, що документ був російського походження, в Україні поступово створювалися власні кримінальні закони, спрямовані на врегулювання питань, що виникали в процесі державотворення 1917–1921 рр. [11, с. 8]. Негативною рисою кримінального права 20-х років ХХ ст. була відсутність

чіткості та ясності кримінального законодавства, внаслідок чого межі між злочинами були настільки розмиті, що сприймалися як одне ціле.

Разом з тим, у цей період почали з'являтися також заохочувальні норми, які знайшли своє відображення і в чинному КК України. Так, Декрет РНК РРФСР від 17.10.1921 «Про порядок ревізії й конфіскації майна приватних осіб і товариств» установлював, що вибухові речовини та зброя за відсутності належного дозволу на їх зберігання підлягали безоплатній передачі державі. У цьому документі вперше наводилася знайома нам формула, відповідно до якої особи, які добровільно здали зброю та вибухові речовини, що зберігалися в них без належного дозволу, звільняються від кримінальної відповідальності [8, с. 20].

Загалом характерною рисою цього періоду є підвищена увага законодавця до питань відповідальності за різноманітні діяння щодо зброї, бойових припасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв, що обумовлювалося політичною обстановкою в державі, воєнним і повоєнним часом. Так, положення низки нормативно-правових актів передбачали повне роззброєння «імущих» верств населення [4, с. 53], встановлювали вищу міру покарання за ухилення від добровільної здачі зброї та за приховування зброї [13, с. 7], посилювали боротьбу з порушенням правил поведження зі зброєю.

Із ухваленням першого КК України (на той час – УСРР) 1922 р. стали помітні за спроби систематизації кримінального законодавства. Як вказує В. Л. Соколовський, аналіз нормативних актів, які забезпечували кримінально-правову охорону громадської безпеки, цікавий тому, що на основі законодавства УСРР (згодом – УРСР), частково сформувався відповідне кримінальне законодавство незалежної України [4, с. 55].

КК УСРР 1922 р. відносив до державних злочинів, підвидом яких були злочини проти порядку управління, виготовлення, придбання, зберігання або збут вибухових речовин і снарядів без відповідного дозволу. Глава 8 «Порушення правил, що охороняють народне здоров'я, громадську безпеку та публічний порядок» передбачала відповідальність за злочини, пов'язані з незаконним обігом предметів підвищеної небезпеки.

У КК УРСР 1927 р. норми про відповідальність за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, зазнали незначних змін. Положення цього кодексу відображали зміни в загальносоюзному кримінальному законодавстві. Так само, як і в попередньому, у КК УРСР 1927 р. відповідальність за злочини проти громадської безпеки була «розкидана» по різних главах [14, с. 49–50]. Разом з тим, як зазначає К. Ю. Гаврилова, органи державної влади в УРСР суворо ставилися до караності діянь, пов'язаних із незаконним обігом предметів підвищеної небезпеки та порушенням правил поведження з ними, що

пояснюється поступовим усвідомленням небезпеки неправомірного поводження із зазначеними предметами [8, с. 11].

Загалом період з кінця 1930-х років до моменту розпаду Радянського Союзу характеризувався плюралізмом теорій і концепцій щодо більшості кримінально караних діянь, у тому числі щодо злочинів проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої.

Повоєнні часи характеризувалися посиленням відповідальності за вчинення державних і військових злочинів, а також появою нових складів злочинів, наприклад, приховування трофейного майна чи зброї [2, с. 658].

Наступним кроком у розвитку аналізованих кримінально-правових норм про відповідальність за злочини, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, стало ухвалення КК УРСР 1960 р., що обумовлювалося зміною економічної ситуації в державі, зростанням рівня правової культури та свідомості громадян, а також іншими соціально-економічними причинами. У КК УРСР 1960 р. з незначними змінами були збережені норми про відповідальність за державні та військові злочини 1958 р. Однак суттєвих змін законодавство про кримінальну відповідальність за злочини, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, зазнало саме в роки чинності цього нормативно-правового акта. В Особливій частині КК УРСР 1960 р. у главі Х «Злочини проти громадської безпеки, громадського порядку та народного здоров'я» закріплювалися 17 складів злочинів, які (з урахуванням положень чинного КК України 2001 р.) визнаються злочинами проти громадської безпеки, з них 6 тих, які є предметом нашого дослідження. Це статті 221 «Порушення правил зберігання, використання, обліку та перевозки вибухових речовин», 221-1 «Незаконний провіз на повітряному судні вибухових або легкозаймистих речовин», 222 «Незаконне носіння, зберігання, придбання, виготовлення і збут вогнестрільної чи холодної зброї, бойових припасів та вибухових речовин», 223 «Розкрадання вогнестрільної зброї, бойових припасів або вибухових речовин», 224 «Недбале зберігання вогнестрільної зброї і боєприпасів», 228-6 «Незаконний вивіз за межі України сировини, матеріалів, обладнання для створення зброї, а також військової і спеціальної техніки» [15].

Отже, можемо констатувати, що обсяг кримінально караних діянь, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, в КК УРСР 1960 р. кількісно зріс. Це свідчить про чітке законодавче розмежування специфіки зазначених предметів злочинів, відмежування предметів підвищеної небезпеки від наркотичних засобів і психотропних речовин [8, с. 11].

Здобуття Україною незалежності та ухвалення Конституції сприяли виникненню нових шляхів і напрямів розвитку кримінального права. У державі тривала розробка нового КК України, спрямованого

на відображення потреб незалежної України та більш адаптованого до вимог європейського та міжнародного права. Також розроблялися проекти КК України, які увібрали в себе багато положень Модельного КК для держав – членів СНД (затверджений постановою Міжпарламентської Асамблеї країн СНД від 17.02.1996 № 7–5) [16], що повинен був стати для країн – учасників СНД рекомендаційним законодавчим актом. Основою для чинного КК України став проект, підготовлений робочою групою Кабінету Міністрів України, від 12.05.1998 № 1029 [17]. Варто зазначити, що останній з названих проектів містив майже вдвічі менше злочинів проти громадської безпеки порівняно з нормами чинного розділу IX Особливої частини КК України 2001 р. Як зазначає В. А. Соколовський, у главі IX «Злочини проти громадської безпеки» цього проекту містилися 11 статей (для порівняння – в розділі IX «Злочини проти громадської безпеки» чинного КК України передбачено 25 статей) – ст. 229–239. Зміст їх диспозицій майже повністю відповідав змісту чинних ст. 257, 260–263, 264–265, 266–267, 269–279 КК України [17]. Крім того, ст. 264 проекту КК багато в чому була схожа з положеннями ст. 259 чинного КК України [4, с. 63].

Уперше за час історичного розвитку кримінального законодавства в Україні злочини проти громадської безпеки в нормах чинного КК України були розміщені в одному розділі «Злочини проти громадської безпеки» Особливої частини. Такий крок законодавця сприяє чіткому відмежуванню вказаних злочинів від суміжних, визначенню та класифікації їх за ознаками безпосереднього об'єкта та правильній кваліфікації.

Отже, для підбиття підсумків аналізу ретроспективи законодавчого регулювання відповідальності за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, уявляється можливим сформулювати певні **висновки**. Вивчення історичного розвитку кримінальної відповідальності за злочини цієї групи та аналіз їх сучасних тенденцій демонструє як позитивний, так і негативний досвід законотворчості, що вимагає обов'язкового врахування в подальшому вдосконаленні норм КК України.

Розвиток кримінальної відповідальності за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої, здійснювався протягом таких етапів:

- 1) формування злочинів проти громадської безпеки (в їх сучасному розумінні) як кримінально караних діянь;
- 2) законодавче закріплення норм про відповідальність за вчинення злочинів проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові речовини та вибухові пристрої;
- 3) соціалістичний період кримінальної відповідальності за злочини цієї групи та її вдосконалення;
- 4) сучасний період розвитку відповідальності за злочини проти громадської безпеки, предметом яких є зброя, бойові припаси, вибухові

речовини та вибухові пристрої, що орієнтований на міжнародну інтеграцію та адаптацію до норм міжнародного права.

Список бібліографічних посилань: 1. Коржанський М. Й. Уголовне право України. Частина загальна : курс лекцій. Київ : Наук. думка, 1996. 336 с. 2. Іванов В. М. Історія держави і права України : підручник. Київ : КУП НАНУ, 2013. 892 с. 3. Терлюк І. Я. Історія українського права від найдавніших часів до XVIII століття. Львів : ЛьвДУВС, 2002. 295 с. 4. Соколовський В. Л. Громадська безпека як об'єкт злочину : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. 262 с. 5. Паламарчук К. В. Кримінальна відповідальність за розбій: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2017. 244 с. 6. Пасічник М. С. Історія України: державні процеси, розвиток культури та політичні перспективи. 2-ге вид., стер. Київ : Юрисконсульт, 2006. 735 с. 7. Музиченко П. П. Історія держави і права України : навч. посіб. Київ : Знання, 2003. 429 с. 8. Гаврилова К. Ю. Кримінальна відповідальність за порушення правил поведінки з вибуховими легкозаймистими та їдкими речовинами або радіоактивними матеріалами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2011. 221 с. 9. Робак В. А. Кримінальна відповідальність за створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2008. 259 с. 10. Фріс П. Л. Вчення про наслідки злочинності: питання класифікації. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2013. № 3. С. 37–42. 11. Кісілюк Е. М. Кримінальне законодавство в період українського державотворення (1917–1921 рр.) : монографія. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2011. 232 с. 12. Кривошеїн П. К. Злочин. Історичне дослідження. Київ : Укр. акад. внутр. справ, 1993. 72 с. 13. Рибачук В. І. Кримінально-правові та кримінологічні аспекти боротьби з незаконними діями при поводженні зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Одеса, 2001. 21 с. 14. Кримінальний кодекс УРСР. Офіц. текст із змін. та допов. на 1.11.1949 р., з постат. матеріалами і дод. Київ : М-во юстиції УРСР, 1950. 168 с. 15. Кримінальний кодекс України : закон УРСР від 28.12.1960 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2002-05> (дата звернення: 28.11.2017 р.). 16. Модельный Уголовный Кодекс для государств – участников Содружества Независимых Государств : прин. постановлением Межпарламентской Ассамблеи государств – участников Содружества Независимых Государств 17.02.1996 // Международный Комитет Красного Креста : сайт. URL: <https://www.icrc.org/rus/assets/files/other/crim.pdf> (дата звернення: 28.11.2017 р.). 17. Кримінальний кодекс України : проект закону від 12.05.1998 № 1029 / підгот. робочою групою Кабінету Міністрів України. – Київ : Укр. правнича фундація, 1994. 152 с.

Надійшла до редколегії 18.12.2017

Голубош В. В. Генезис уголовной ответственности за преступления против общественной безопасности, предметом которых является оружие, боеприпасы, взрывчатые вещества и взрывные устройства

Раскрыты особенности исторического развития уголовной ответственности за преступления против общественной безопасности, предметом которых являются оружие, боеприпасы, взрывчатые вещества и взрывные устройства.

Выделены такие основные этапы развития: а) формирование преступлений против общественной безопасности в их современном понимании как уголовно наказуемых деяний; б) законодательное закрепление норм об ответственности за совершение преступлений этой группы; в) социалистический период уголовной ответственности и её совершенствования; г) современный период, который ориентирован на международную интеграцию и адаптацию к нормам международного права.

Ключевые слова: преступления против общественной безопасности, предмет преступлений, оружие, боеприпасы, взрывчатые вещества, взрывные устройства.

Holubosh V. V. Genesis of criminal liability for offenses against public safety, the object of which is weapons, service ammunition, explosives and explosive devices

The historical development of criminal liability for crimes against public safety, the object of which is weapons, service ammunition, explosives and explosive devices, has been analyzed. It has been established that the development of domestic legislation on criminal liability is related to the creation and operation of the Russkaia Pravda, the Statutes of the Principality of Lithuania, the Rights and Rules of Malorossia, the Criminal Codes of Ukrainian SSR of 1922, 1927 and 1960, the Criminal Code of Ukraine of 2001.

It has been proved that the first mentioning of crimes against public safety (in the modern sense) appeared during the period of Kievan Rus, when the appropriation of the lost weapons was recognized as a crime. Sales and transportation of weapons became criminal acts during the time of Galicia-Volyn Principality. The issues of liability for the crimes of this group received rapid development at the end of the XIX century, at the time of the entry into force of the Code on Criminal and Corrective Penalties of 1845. Socio-political situation of the early XX century contributed to further changes in the determination of liability for the manufacture, acquisition, transportation, and sale without adequate permission of explosives or ammunition. The Criminal Code of Ukrainian SSR of 1922 and the Criminal Code of Ukrainian SSR of 1927 contained norms on liability for the crimes of the mentioned group, which had undergone minor changes for the entire period of the laws. Post-war times are characterized by the emergence of new corpus delicti, such as concealing trophy property or weapons. Analyzed crimes undergone substantial changes during the validity years of the Criminal Code of Ukrainian SSR of 1960, when the scope of criminal acts, the object of which is weapons, service ammunition, explosives and explosive devices, has increased quantitatively. For the first time in the course of the development of legislation, crimes against public safety were clearly stipulated in the separate Section IX of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine of 2001.

The author has defined the following main stages of the genesis of criminal liability for the crimes of this group: a) the formation of crimes against public safety (in their modern sense) as criminal acts; b) legislative consolidation of the norms on the liability for committing crimes of this group; c) the socialist period of criminal liability and its improvement; d) the modern period that is oriented towards international integration and adaptation to the norms of international law.

Keywords: offenses against public safety, object of crimes, weapons, service ammunition, explosives, explosive devices.

